

штучного інтелекту, здатні не лише імітувати мисленнєву діяльність людини, а й відчувати й переживати дійсність” [Синиця, с. 39] .

Зведення ментальних станів до фізичних не прояснює людську ідентичність. Більше того, якщо прийняти тезу про їх тотожність – то вибір визначається як результат взаємодії нейронів та імпульсів. Примітно, що фізикалізм, як і функціоналізм не враховують дологічні, довербальні мотиви, які є ірраціональними за своєю природою. Ці мотиви вказують на релевантність вибору когнітивним настановам людини, розкриваючи її суб’єктивність та неможливість делегувати право вибору машині Тьюрінга.

Список використаних джерел

1. Вильянуэва Э. Что такое психологические свойства. / Э. Вильянуэва - М., 2006. - 255с.
2. Юлина Н.С. Тайна сознания: альтернативные стратегии исследования. / Н. Юлина. // Ч.1. Вопросы философии 2004, № 10. – С.125 –135.
3. Прист С. Теории сознания / С. Прист. – М.: Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, 2000. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/prist01/index.htm>
4. Патнем Г. Разум, истина и история / Г. Патнем. – К.: Альтернативы, 2003. – 232 с.
5. Деннет Д. Виды психики: на пути к пониманию сознания. / Д. Деннет Перевод с англ. А. Веретенникова. Под общ. ред. Л. Б. Макеевой. – М.: Идея-Пресс, 2004. – 184 с.
6. Юлина Н. С. *Что такое физикализм? Сознание, наука, редукция* // *Философия науки* / Ред. И.П.Меркулов, ИФ РАН, М., 2006. – С. 9 – 44.
7. Синиця А. С. Конкретизація пізнавальних стратегій дослідження свідомості як об’єкта науково-філософської рефлексії. / А. С. Синиця // *Свідомість, мозок, мова: актуальні проблеми та міждисциплінарні досягнення: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конфер. (Львів, 19 – 20 квітня 2018 р.)*. Львів, 2018. – С. 210 – 212.

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент Кретов П.В.

Гонта В. О.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

МІФ ХХІ СТОЛІТТЯ. ВПЛИВ МІФОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ НА СУЧАСНІСТЬ

Дивлячись на світ сучасний, здається, що віра у містичне та таємниче залишилася десь позаду. Звісно, час коли людина пояснювала своє існування через призму міфу вже давно пройшов, а на зміну прийшов час науки та техніки. Сучасній людині вже не потрібно вигадувати богів, місця проживання духів природи, – майже на всі її відповіді, відповідає наука та закони природи. Але, досліджуючи складну структуру міфу, можна зрозуміти, що його образи зовсім не залишились десь у давнині, і жодним чином сам міф нікуди не зникав, – міф набув нового сенсу, його вплив як і раніше складає частину людського життя і діяльності.

Вивчення міфу – це пошук глибинного зв’язку з нашою істинною природою і нашим місцем у космосі. Можна з упевненістю сказати, що немає жодного більш важливого аспекту, з яким би ми стикалися індивідуально і колективно.

У кожної людини є, або може бути, своя, особистісно міфологізована історія про те, що було відпочатку: про доісторичні часи, про перших людей, про древніх мудреців і ще раніше – коли з Нічого, з передвічного мороку і хаосу, з «первинного бульйону», з тотального безладу виник космос, що в перекладі з грецької, означає «порядок». «Міф – не що інше, як сама реальність, детермінована соціокультурним буттям» [1].

Міф проходячи крізь час, набираючи все нові сили впливу, трансформується під нові тенденції та погляди. Ми пам’ятаємо його як давні історії, уявлення предків, що передавалися з покоління в покоління. Здавалося б у сучасному світі наука витіснила все «таємниче» та недоказове, і міф залишився лише у спогадах та казках. Але якщо придивитися, можна побачити, що міф зовсім не так далеко залишився позаду, він прийняв нову форму, знайшов нові способи впливу на нас.

Міфологічні уявлення набувають все більшої сили та стають потужним атрибутом медіакультури. Р. Барт, як і пізніше його послідовники, інтерпретують міф як семіотичний феномен сучасної культури, як комунікативну систему [2].

Через бурхливий розвиток комунікативних засобів, формується тотальна міфологія, особливо через вплив екранних медіа. Завдяки інформаційному простору, у величезних кількостях продукуються художні, релігійні, політичні, соціальні та інші міфи. Міф став технологічним, який вже не спирається на давні архетипи, а трансформуючись «входить» в якийсь уже існуючий «вічний» міф. У результаті виникають думки про «панміфологізм» сучасності: присутність міфу відчувається у всіх проявах людської діяльності.

Міфологічні концепції мають відповідати певним вимогам сучасності:

1) міфологічна концепція повинна постійно демонструвати та закликати громадян суспільства до певних норм поведінки;

2) створення єдиного міфологічного світогляду, який відповідатиме індивіду маси й усій масі. Ця концепція є необхідною, через реагування суспільства саме на доступні і зрозумілі теорії. Міфологічна теорія має стати ідеалом, який відповідає прагненням усіх і кожного окремо.

Міфологічне коріння пронизує практично всі сфери сучасного суспільства, будь-які сфери сучасної культури. Прикладів тому можна виявити в надлишку навіть в області науки, що претендує на максимальну раціональність і об'єктивність у ставленні до світу.

Наука базується на затвердженні надії на досягнення істини, так що можна вважати, що в цьому сенсі наука також має міфологічну функцію. Звичайно, однією з установок, що можуть ввести ученого в оману, та загрожувати помилками – «абсолютизація тієї чи іншої методологічної програми». Впевненість у правильності обраної методики і методології є умова її успішного доведення до кінця (хоча і не єдина умова) але переоцінка, надмірна довіра до цієї програми легко призводить до помилок, міфологічному самообману [3].

У фольклорі багатьох народів існувало уявлення про те, що в міфічні часи люди мали чудові здібності: вони вмели літати, знали секрети вічної молодості і т.д., а потім втратили ці здібності, тому що втратили магичні прийоми. Можна сказати, що науково-технічна революція повернула людину в міфічні часи, і вона знову може літати, миттєво передавати повідомлення на величезні відстані і т.д.

Технічний розвиток збільшив можливості людини, але тим самим створив передумови витонченого придушення особистості і маніпулювання людськими масами. Люди все частіше піддаються омані, яку легко інкорпорує до свідомості шквал інформації. Техногенні катастрофи, війни із застосуванням новітніх засобів знищення супротивника, стихійні лиха – все це сприяє зростанню есхатологічних настроїв. Такі настрої призводять до конспірологічних настроїв, думки, що людський рід приречений на загибель. Такий емоційний вплив може доводити людину до параної, депресії та приреченості, що може стати доречним для панування та регулювання над суспільством [4].

На теперішній час, ми маємо багато джерел різноманітної інформації через яку і потрапляють міфічні образи. Ми так само, як і давні люди, покликані зчитувати навколишній світ, який включає в себе «щоденний танець образів», породжений газетами, телебаченням, поп-культурою. Світ став більш «психологізованим». Міф говорить нам, що все відбувається усередині нас, саме там зустрічається зовнішнє з внутрішнім, де і знаходиться цілий світ. Тому, медіакультура стала такою популярною. На даний момент віртуальний світ став альтернативою реальному, там людина може стати ким завгодно. Великі можливості та вибір стали тією пасткою, що захопила нас всіх. Незважаючи на те, що кожному здається, що він сам обирає свій жанр в цьому безмежному інформаційному світі, міф завжди виявляється попереду, саме він виступає тією яскравою рекламою чи то сенсаційних новин, чи вірусного фейку, який захоплює нас і закликає зазирнути в нього глибше. Так ми опиняємося в комфортному для нас, але не завжди істинному віртуальному царстві, яке пронизує у всі сфери нашого життя.

Міфологічна свідомість посідає дуже важливе місце у формуванні світогляду сучасної людини, а також у формуванні загальних соціальних уявлень про світ та місце людини в ньому. Її можна описати як систему з власною моделлю часу і простору, яка містить такі інваріантні субстанції, як традиційність, колективність, синкретичність, символічність, метафоричність. Поява міфосвідомості була важливим початком для створення людської особистості, діяльності та віри. Міф став першою вірою людини в щось надприродне, заставив замислитися про те, що є щось чого людина не може побачити або відчути, але воно існує.

Література

1. Герчанівська П. Е. Варіативність і інваріативність міфологічної свідомості / П. Е. Герчанівська // *Культура і сучасність*. – 2013. – С. 33 – 39
2. Барт Р. *Миф сегодня* / Р. Барт // *Семиотика. Поэтика: избр. раб.* – М.: «Прогресс»; «Универс», 1994. – С. 72-130.
3. Пивоев В. М. *миф в системе культуры: (уч. пос. к спец. курсу)* / В. М. Пивоев. – Петрозаводск: Петрозаводская гос. консерватория, 1991. – 216 с.
4. Почепцов Г. Г. *Виртуальные войны. Фейки* / Г. Г. Почепцов. – Харьков: Фолио, 2019. – 507 с.

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент Кретов П. В.

Гончаренко В.А.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

АПОЛОГІЯ ПРОСВІТНИЦЬКИХ ІДЕАЛІВ У ЧАС ГЛОБАЛЬНОГО НЕВІГЛАСТВА

Останні роки науковий та медійний дискурси заповнила повсюдність констатації тотальної кризи в усіх сферах та загалом стала мало не прикметою нашого часу. Чи є такі заяви обґрунтованими, особливо, якщо вони претендують на універсальність? Епоха постправди, fake news, Big Tech, піднесення популізму та радикальних ідеологій, засилля диванних експертів, токсичність соцмереж, одновимірність сучасної людини, інформаційне насилля, hate speech та загальне невдоволення демократичними інституціями наштовхують на думку, що світ у якому нам випало жити є далеко не найкращим з можливих, але якби ми мали змогу обирати між епохами, найбільш вірогідним вибором стало б сьогоднішня. І на це є вагомі причини.

У ХХІ столітті ідеї Просвітництва вже не видаються революційними, радше тривіальними, але було б нерозумно заперечувати значення та тяглість просвітницької традиції на трансформацію світу загалом. В основі руху Просвітництва лежали такі концепти як гуманізм, прогрес, наука та розум. Сьогодні людство сприймає безліч благ наявних у щоденному житті як банальну данність, а не цивілізаційний здобуток, водночас сповідуючи прогресофобію, неминучий занепад західної цивілізації та нігілізм і цинізм як єдині ціннісні альтернативи жахам сучасного світу. Сучасний популяризатор науки Стівен Пінкер стверджує, що «Прогрес полягає в максимальному розмежуванні функцій соціального процесу, максимізації переваг для людей та одночасній мінімізації шкоди» [1, 107]. Саме віра у прогрес та науку як можливість покращення життя людства у глобальних масштабах докорінно змінило наш спосіб життя завдяки технологічній революції, науковим відкриттям, демократичним інституціям, що виступили гарантами громадянських прав та свобод, освіти, цифровізації, демократизації багатьох країн світу, відмові від насильства та засудження війни, всесвітній програмі боротьби з бідністю, хворобами, неписьменністю, тощо. Величезна кількість вчених, мислителів, громадських діячів що спільно працювали на те щоб наш світ став вільнішим та безпечнішим, сьогодні незаслужено забуті, ба більше, значна кількість людей навіть не усвідомлює наскільки різоче іншим було б їхнє життя ще п'ятдесят років тому. «Учені стоять на плечах гігантів, працюють групами, важко трудяться, нікому не відомі, й накопичують ідеї через усесвітні мережі. Не має значення, що ми піддаємо забуттю — учених чи науку. Зневага до відкриттів, які змінили життя на краще, — це вирок належному оцінюванню сучасних умов існування людства» [1, 78].